

**Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Житомирський державний університет імені Івана Франка**

**Факультет фізичного виховання і спорту
Кафедра медико-біологічних основ фізичного виховання і спорту**

УДК 796.011

Дипломна робота:

**ВИКОРИСТАННЯ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ
ФУНКЦІЙ ХРЕБТОВОГО СТОВПА ПІДЛІТКІВ**

Виконала:

магістрантка 6-го курсу
заочної форми навчання
освітньо-кваліфікаційний рівень:
„Магістр”,

напрямок підготовки: 8.010201 „Фізичне
виховання*”

факультету фізичного виховання і спорту

Лубішева Аліна Олександрівна

Науковий керівник:

кандидат наук з фізичного виховання та
спорту, викладач

Яворська Тетяна Євгенівна

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри фізичного виховання
Житомирського технологічного
університету

Петренко Іван Іванович

Рецензент:

кандидат біологічних наук, доцент
Корнійчук Наталія Миколаївна

Житомир-2012

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ФУНКЦІЙ ХРЕБТОВОГО СТОВПА ПІДЛІТКІВ	8
1.1. Анатомо-фізіологічні особливості розвитку хребтового стовпа підлітків ..	8
1.2. Морфофункціональна характеристика нормальної постави підлітків	19
1.3. Порушення постави та причини їх виникнення.....	22
1.4. Значення фізичних вправ у формуванні та виправленні постави у школярів.....	30
РОЗДІЛ II МЕТОДИ Й ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	45
2.1. Характеристика методів дослідження.....	45
2.2. Організація дослідження.....	49
РОЗДІЛ III. ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ФУНКЦІЙ ХРЕБТОВОГО СТОВПА ПІДЛІТКІВ	51
3.1. Аналіз результатів дослідження	51
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	73
ДОДАТКИ	82

ВСТУП

Актуальність. За останні роки питання фізичного виховання все більше і більше привертають увагу педагогів, лікарів та батьків. І це не випадково. Велике значення мають добре організовані заняття з фізичного виховання для зміцнення здоров'я дітей, підвищення працездатності їх організму та розширення функціональних можливостей.

Наука вказує, що 62 % наших дітей потребують корекції хребта, вони страждають порушенням опорно-рухового апарату в тій чи іншій мірі. А це – передумова до розвитку багатьох хронічних хвороб.

Постава – це звична, мимовільна поза людини в стані спокою та під час руху. Її основою є хребет. Характер постави залежить від вигинів хребта і грудної клітки, взаємного розташування голови, плечового поясу, рук, тулуба, таза та ніг. Вона формується в процесі росту і розвитку людини і змінюється в залежності від умов побуту, навчання, праці, занять фізичними вправами. Тому дуже важливо з дня народження дитини дбати про формування її правильної постави.

Від вміння правильно тримати своє тіло залежить не тільки зовнішній вигляд людини, але і її здоров'я. Порушення постави несприятливо позначається на фізичному розвитку організму, особливо на функціях кістково-м'язового апарату, серцево-судинної, дихальної та нервової систем. оскільки правильна постава, за висновках науковців (Г.Л. Апанасенко, Г.А. Горяної, Б.М. Міцкан), є важливими показники здоров'я.

Вони засвідчують про негативний вплив нефіксованих порушень постави у фронтальній площині і сколіотичних деформацій на якість функціонування органів і систем організму. Через неправильну поставу і наявності деформації хребта знижується вентиляція легень, порушується діяльність серцево-судинної системи, що призводить до недостатнього забезпечення підростаючого організму в тому числі і головного мозку киснем. У зв'язку з чим діти з порушенням постави хворобливі, фізично недостатню розвинуті, зазвичай відстають від здорових дітей у навчанні, в пізнанні світу. Це обумовлено тим, що такі діти швидко стомлюються, знижується їх увага, а це в свою чергу

призводить до уповільнення процесу розвитку здібностей дитини.

При нормальній поставі створюються сприятливі умови для роботи внутрішніх органів. Також правильна постава має велике естетичне значення, бо добра постава пов'язана з доброю мораллю, людина з доброю поставою відчуває себе краще і більш впевнено. Людина з поганою поставою не може відчувати себе так впевнено і саме цьому у нього формується негативна і незручна поза.

Сидяча природа шкільних занять, перший і постійний ворог правильної постави. Через зневажливе відношення до фізичної культури школярі переходять із класу в клас з сутулою спиною нахиленою головою й іншими деформаціями, що викликані особливістю шкільного навчання. Школярі дуже багато часу проводять сидячи, причому часто сидять неправильно: горбляться, низько схиляють голову, нерівно тримають плечі. Така шкідлива звичка дуже згубно позначається на поставі.

Серед чинників обумовлених шкільним середовищем, що впливають на формування опорно-рухового апарату школярів, заслуговує на увагу щоденна переноска в портфелях і ранцях важких навчальних комплектів для занять. А між тим відомо, що перенесення важких вантажів також сприяє формуванню у дітей та підлітків порушень опорно-рухового апарату.

Чим менше діти рухаються, тим спокійніше дорослим. У школах встановлено порядок, що виключає будь-яку фізичну розрядку на перервах. Так спокійніше вчителям. Але якщо діти перестануть активно рухатися, це неминуче призведе до недорозвиненості між хребтових дисків і суглобів.

Майже всі діти мають "комп'ютерну залежність" вони годинами проводять у віртуальному світі, сидячи за комп'ютером у неправильній позі, що призводить до того, що діти виростають слабкими, погано розвиненими фізично, з порушеннями постави. Невідповідність розмірів і конструкції меблів зросту дитини також призводить до виникнення порушень постави.

Якими б обдарованими і здібними не були наші діти, скільки б знань вони не отримали, яких би висот у професійній діяльності не досягли, все їх життя може опинитися в тій чи іншій мірі неповноцінним через недостатню

рухливість у дитинстві.

Перші ознаки порушення постави часто залишаються непоміченими, і до хірурга-ортопеда діти потрапляють вже із значними відхиленнями, які важко піддаються виправленню. Не завжди батьки звертають увагу на порушення постави дитини, а порушення бажано виявляти як можна раніше.

Об'єкт дослідження: стан хребтового стовпа та вплив на нього фізичних вправ.

Предмет дослідження: вплив фізичних вправ на фізичний стан хребтового стовпа у підлітків.

Мета дослідження: Дослідити вплив фізичних вправ на хребтовий стовп у підлітків.

Гіпотеза дослідження: якщо підлітки регулярно будуть займатись фізкультурою в школі, то це, в разі відсутності протипоказань, позитивно вплине на стан хребтового стовпа.

Завдання дослідження:

1. Вивчити й узагальнити сучасні науково-методичні знання та результати вітчизняного й закордонного досвіду з проблеми використання фізичних вправ для оптимізації функцій хребтового стовпа підлітків.

2. Сформулювати анатомо-фізіологічні особливості функціонального стану хребта школярів.

3. Розглянути причини виникнення порушення постави тіла у підлітків.

4. Проаналізувати вікову динаміку порушень постави у школярів.

5. Визначити ефективність впливу засобів коригуючої гімнастики на підлітків.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури; вивчення документальних матеріалів; педагогічне спостереження; педагогічне тестування; педагогічний експеримент з використанням інструментальних методів: антропометрія, спірометрія, динамометрія; методи математичної статистики.

Експериментальна база дослідження: дослідження проводилося на базі спеціалізованої загальноосвітньої школи № 12 м. Житомира. У дослідженні

брали участь учні, що відносились до спеціальної медичної групи.

Практична значущість даної роботи полягає в тому, що результати отримані у дослідженні розширюють можливості використання фізичних вправ для оптимізації функцій хребтового стовпа підлітків на уроках фізичної культури, а також дозволить ефективно і цілеспрямовано використовувати запропоновані коригуючі засоби для профілактики порушення постави у підлітків загальноосвітніх закладів.

Апробація результатів дослідження. Про результати дослідження доповідалось на III студентській науково-практичній конференції «Біологічні дослідження – 2012» (Житомир, 2012); звітній науковій конференції Житомирського державного університету імені Івана Франка 2011-2012 рр.; на засіданні кафедри медико-біологічних основ фізичного виховання і спорту.

Публікації. Матеріали дослідження опубліковані у збірнику науково-методичних праць «Ступенева педагогічна освіта в умовах євроінтеграційних процесів».

Наукова новизна полягає у тому, що виявлено та підтверджено вплив коригуючих засобів на підлітків спеціальної групи загальноосвітньої школи №12 м. Житомир.

Теоретичною основою нашого дослідження були наукові напрацювання в обраному аспекті, нормативно-правові документи стосовно розвитку фізичної культури та спорту в Україні, досвід роботи вчителів початкових класів та вчителів фізичної культури

Особистий внесок магістранта полягає у визначені теми магістерської роботи. Разом з науковим керівником було визначено актуальність теми дослідження, об'єкт і предмет дослідження, мету та завдання дослідження, сформувано гіпотезу дослідження. Самостійно проведено теоретичну та експериментальну частини роботи, аналіз і теоретичне узагальнення отриманих результатів дослідження.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, загального висновку, списку літературних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи складає 100 сторінки, основний текст 77 сторінок. Список

літератури містить 80 найменувань, в роботі міститься: 10 таблиць, 12 рисунки,
3 додатки.